

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény címe: Hírügynökségi fotók, hírek, tudósítások átvétele

Ügyszám: SZJSZT-19/17.

A szakvélemény szövege:

Előljáróban, az eljáró tanács utal a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI.3.) Korm. rendelet alábbi bekezdésére:

"8. § (1) A Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető. Szükség esetén azonban további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól."

Az eljáró tanács válasza a Megbízó által feltett kérdésekre:

1. Alapvetés

Az eljáró tanács válaszait elkülönítve adja meg a 35 db hírügynökségi fotó, valamint hírügynökségi hírek (jelentések) vonatkozásában, ugyanakkor a Megbízó 1-2. kérdéseit e két műtípus tekintetében egy egységben válaszolja meg.

2. Hírügynökségi fotók

2.1 A szerzői jogi oltalom kérdése

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: Szjt.) az alábbiak szerint rendelkezik:

1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

... i) a fotóművészeti alkotás,

...

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől."

Az eljáró tanács megítélése szerint valamennyi, a 101. számú mellékletben részletezett 35 db fotó a fenti rendelkezések alapján szerzői jogi védelem alá tartozik.

Megjegyzi ugyanakkor az eljáró tanács, hogy a 101. számú mellékletben szereplő fotók között vannak olyanok, amelyek ismétlődnek (pl. a 2. és a 13. kép megegyezik, továbbá pl. a 22., 32. és 34. képek is megegyeznek).

2.2 A jogsértés kérdése

Az Szjt. szerint:

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen

felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

...

(4) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

...

(6) Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.”

...

17. § A mű felhasználásának minősül különösen:

a) a többszörözés (18. § és 19. §),

b) a terjesztés (23. §),

c) a nyilvános előadás (24. § és 25. §),

d) a nyilvánossághoz közvetítés sugárzással vagy másként (26. § és 27. §),

e) a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése (28. §),

f) az átdolgozás (29. §),

g) a kiállítás (69. §).

A fentiek alapján, amennyiben bizonyításra kerül, hogy a 101. számú mellékletben részletezett 35 db fotó engedély nélkül közzétételére került (on-line nyilvánossághoz közvetítés útján vagy más, fent felsorolt felhasználási módon), úgy az Szjt. fenti rendelkezései alapján a jogsértés megvalósult. Értelemszerűen amennyiben ez csak egyes, meghatározott fotók tekintetében kerül bizonyításra, úgy a jogsértés csak ezen meghatározott fotók tekintetében állapítható meg. (A feltett kérdésekkel összhangban az eljáró tanács vizsgálata nem terjedt ki arra, hogy az egyes fotók felhasználásra kerültek-e, és ha igen, az a hírügynökség engedélyével történt-e.)

2.3 A vagyoni hátrány és a jogosultság kérdései

A Szerzői Jogi Szakértő Testület a következetes gyakorlata szerint a vagyoni hátrány tekintetében összegszerű megállapítást nem tesz, hanem csak szempontokra hívja fel a figyelmet.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a hírügynökségnek a releváns időszakban irányadó általános szerződési feltételei, díjszabása alkalmazandó a vagyoni hátrány tekintetében.

Ugyanakkor, ennek a vonatkozó kérdései (különösen: mi volt az irányadó díjszabás a releváns időszakban, on-line ténylegesen elérhetőek voltak-e a sérelmezett képek vagy azoknak egy része a sértett által megjelölt időszakban, mi volt a releváns időszak pontosan stb.) bizonyítási kérdések és nem szakértői kérdések.

Továbbá, a fentiekkel szoros összefüggésben az eljáró tanács utal az alábbi szempontokra.

Az Szjt. szerint:

“4. § (1) A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).

...

9. § (1) *A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok – a személyhez fűződő és a vagyoni jogok – összessége.*

... (3) *A vagyoni jogok – a (4)–(6) bekezdésekben foglaltak kivételével – nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át és azokról lemondani sem lehet.*

...

(6) *A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak. A jogszerző – a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában – a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.*

....

30. § (1) *Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.”*

Tekintettel arra, hogy az Szjt. 4. § (1) bekezdése alapján a szerzői jogi eredeti jogosult kizárólag természetes személy lehet, valamint arra, hogy a vagyoni jogok élők között csak kivételesen ruházhatóak át, illetve szállhatnak át (különösen munkaviszony esetén), a hírügynökség a szerzői vagyoni jogokat akkor szerzi meg a természetes személy fotósoktól, amennyiben az Szjt. 30. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállnak (különösen: munkaviszony, illetve munkaviszonyból folyó kötelesség). Ennek jelentősége értelemszerűen abban áll, hogy a szerzői vagyoni jogok megszerzése esetén a hírügynökségjogosult harmadik személyeknek a felhasználást díjazás ellenében engedélyezni, és ez esetben a fotó harmadik személy által történő felhasználására irányadó lehet a hírügynökségdíjszabása, továbbá a hírügynökséget érthette vagyoni hátrány. Amennyiben a természetes személy fotós nem áll a hírügynökséggel munkaviszonyban, úgy a hírügynökség legfeljebb felhasználási jogokat szerezhet felhasználási szerződéssel a természetes személy fotóstól. Amennyiben a hírügynökség és a fotós között létezik felhasználási szerződés és ezen felhasználási szerződés alapján a hírügynökség jogosult harmadik személynek felhasználási engedélyt adni (ennek különösen feltétele, hogy a szerződésben kikötésre kerüljön, hogy a felhasználási engedély harmadik személyre átruházható, illetve átengedhető), úgy abban az esetben a hírügynökség szintén jogosult harmadik személyeknek a felhasználást díjazás ellenében engedélyezni, a fotó harmadik személy által történő felhasználására szintén irányadó lehet a hírügynökség díjszabása, továbbá ez esetben szintén érthette a hírügynökséget vagyoni hátrány. Ha a fent írt átruházással vagy a felhasználási engedély megadása útján nem szerzett a hírügynökség felhasználási jogosultságot, úgy értelemszerűen a hírügynökség harmadik személynek a felhasználást nem jogosult engedélyezni, a hírügynökség díjszabása nem alkalmazható, továbbá a hírügynökséget vagyoni hátrány nem érte.

3. A hírügynökségi hírek (jelentések)

3.1 A hírek szerzői jogi oltalmának kérdése

Az Szjt. az alábbiak szerint rendelkezik:

1. § (1) *Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.*

(2) *Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:*

a) *az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,*

...

(3) *A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.*

...

(5) A szerzői jogi védelem nem terjed ki a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tényekre vagy napi hírekre.

...

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 25/2000, valamint 19/2003 számú szakvéleményeiben részletesen foglalkozott a „hírek” szerzői jogi kérdéseivel, amelyekre az eljáró tanács különösen az alábbiak szerint utal:

... annak tisztázása is szükséges, hogy mi a szerzői jogi státusza annak, amit „hírnek” neveznek, hogy mi a viszonya a „hírnek” (mint információnak) és a hírt, mint információt feldolgozó sajtóközleménynek, és, hogy milyen ismérvek alapján állapítható meg, vajon az ilyen közleménynek szerzői védelmet érdemlő műnek minősülnek-e.

Ebből a szempontból különbséget kell tennünk a „hír” szó két jelentése között. A szó egyik jelentése valamely esemény megtörténte, valamely fejlemény bekövetkezésére vonatkozó információt takarja, amiről általában különböző módon lehet tájékoztatást adni, s amit jobbra eltérő módon lehet megfogalmazni, közölni, továbbítani akár a sajtó és a média útján akár a hétköznapi érintkezés során. A szó második jelentése éppen a megfogalmazott információ. S ebben a jelentésében a szó leggyakrabban a hírügynökségek, a sajtó és az elektronikus média által megfogalmazott és továbbított információra utal.

...

A szerzői jog egyik alapelve az, hogy nem védi a puszta információt. A tények, adatok megismerésére és közlésére senkinek sincs kizárólagos joga. Amit a szerzői jog véd, az az információ egyéni, eredeti módon való megfogalmazása. Erre, mint ahogy arra fent utalt az eljáró tanács, a hír puszta megfogalmazása esetén általában csak a komplexitásnak egy bizonyos minimális szintjét elérő információ esetén van mód. Az azonban más kérdés, hogy egyéni, eredeti megfogalmazásra minden esetben lehetőség nyílik, ha nem csupán egy rövid hír (információ) közléséről van szó, hanem kommentárt is fűznek hozzá, rámutatnak jelentőségére, bizonyos más tényekkel, fejleményekkel való összefüggésére, előzményeire, várható következményeire stb.

A puszta tények leírása maga is ölthet, s általában ölt, egyéni, eredeti formát abban az esetben, ha nem csupán egy rövid hírről van szó, hanem valamilyen komplexebb esemény vagy fejlemény ismertetéséről. A mondatok sorrendje, a használt szavak és kifejezések megválasztása, a szöveg így kialakuló struktúrája egyénivé, eredetivé teheti és így a szerzői jogi alkotás szintjére emelheti a közleményt.”

A fentiek tükrében az eljáró tanács megvizsgálta a nyomozati iratok 191-230. oldalain „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi-jelentések (eredeti)” megjelöléssel ellátott híreket, és megállapította, hogy azok – azzal a kivétellel, amit az alábbi táblázatban jelölt az eljáró tanács – túlmutatnak az Szjt. 1. § (5) bekezdésében foglalt puszta hír fogalmán, és azok egyéni-eredeti alkotásoknak minősülnek, tehát azok szerzői jogi védelme alatt állnak az eljáró tanács megítélése szerint. Értelemszerűen az bizonyítási kérdés, hogy ezek a cikkek valóban a hírügynökség cikkei-e, illetve, hogy azok tekintetében a hírügynökség a szerzői vagyoni jogokat vagy a felhasználási jogokat megszerezte-e, valamint, hogy azok az állított jogsértés időpontja előtt nyilvánosságra kerültek-e.

3.2 A jogsértés, illetőleg az esetleges szabad felhasználás kérdése

3.2.1

Előrebocsátja az eljáró tanács, hogy e tekintetben is értelemszerűen bizonyítási kérdés az, hogy a nyomozati iratok 135-190. oldalain található „A weboldal által jogosulatlanul átvett

hírügynökségi-jelentések (honlapról)” megjelölés alatt becsatolt cikkek valóban on-line közzétételre kerültek-e a weboldalon, a sérelmezett tartalommal.

Amennyiben ez bizonyított, úgy a jogsértés kérdése tekintetében az Szjt. 16-17. §-ai alapján a fenti 2.2 pontban foglaltak értelemszerűen irányadóak e körben is, ugyanakkor e körben vizsgálni szükséges az Szjt. 36. § (2) bekezdésében foglalt szabad felhasználás lehetőségét is, tekintettel arra, hogy a szabad felhasználás körében a felhasználás díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges.

Az Szjt. releváns rendelkezései az alábbiak:

„33. § (1) A szabad felhasználás körében a felhasználás díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges. Csak a nyilvánosságra hozott művek használhatók fel szabadon e törvény rendelkezéseinek megfelelően.

(2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

...

36. § (2) Napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentetett cikkek vagy e témákról sugárzott művek a sajtóban szabadon többszörözhetők, nyilvánossághoz közvetíthetők – ideértve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt [26. § (8) bek.] is –, feltéve, hogy a szerző nem tett az ilyen felhasználást megtiltó nyilatkozatot. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni.

..

106. § (1) Ahol e törvény szerzőt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is.”

3.2.2

Az Szjt. Nagykommentár megfogalmazásában az Szjt. 36. § (2) bekezdése révén „a sajtó számára egyrészt nagyon széles szabad felhasználási esetkör áll rendelkezésre (teljes cikkek átvételére kerülhet sor, akár internetes on-demand felhasználásra is), másrészt viszont erősen korlátozott lehet e kivétel érvényesülése, mivel a szerző egyoldalú nyilatkozattal kizárhatja ezt a felhasználást.”¹

Az eljáró tanács megítélése szerint a fentiek alapján elsődlegesen vizsgálandó, bizonyítási kérdésnek minősül az, hogy a szerző tett-e felhasználást megtiltó nyilatkozatot a felhasználás megkezdése előtt. E tekintetben az eljáró tanács arra is rámutat az Szjt. 106. § (1) bekezdése alapján és a fenti 2.3 pontban a jogosultsággal kapcsolatban kifejtett szempontok alapján, hogy megítélése szerint a hírügynökség abban az esetben tehetett felhasználást megtiltó nyilatkozatot, amennyiben a hírt (jelentést) elkészítő természetes személy(ek) munkaviszonyban állt (álltak) a hírügynökséggel, ugyanis csak ebben az esetben minősül a hírügynökség a szerző jogutódjának, illetve a szerzői jog más jogosultjának.

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez, Wolters Kluwer, Budapest, 2014., 260. o.

Amennyiben nem tett a szerző, a szerző jogutóda, illetve a szerzői jog más jogosultja felhasználást megtiltó nyilatkozatot, úgy az Szjt. 36. § (2) bekezdésben foglalt szabad felhasználási lehetőség fennállásának további kérdései vizsgálандóak az alábbiak szerint. (Az eljáró tanács nem vizsgálta, hogy a szerző tett-e ilyen nyilatkozatot.)

Vizsgálандó, hogy a weboldal az Szjt. 36. § (2) bekezdésben foglalt sajtónak minősül-e. Az eljáró tanács valószínűsíti, hogy a weboldal a 2010. évi CLXXXV. törvény 203. § 60. pontja szerinti internetes újság, illetve hírportál, ugyanakkor az ezen jogszabályhelyben rögzített egyes további feltételek vizsgálata nem szerzői jogi szakértői kompetenciába tartozó kérdés.

Az eljáró tanács megvizsgálta a nyomozati iratokban 137-190. oldalak alatt szereplő „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi-jelentések (honlapról)” cikkeket, és álláspontja szerint azok „Napi eseményekhez kapcsolódó, időszerű gazdasági vagy politikai témákról megjelentetett cikkek”-nek minősülnek.

Az Szjt. 36. § (2) bekezdésben foglalt, „a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni” feltétel tekintetében a szakmai gyakorlattal összhangban az eljáró tanács elégségesnek tartja a „(hírügynökség)” megjelölés feltüntetését arra is tekintettel, hogy a hírügynökség által eredetileg becsatolt cikkeken sem szerepel a természetes személy szerző neve. „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi-jelentések (honlapról)” cikkek végén az első cikk kivételével az „(hírügynökség)” megjelölés szerepel.

3.2.3

A fenti 3.2.2 pontban írtak következtében, az Szjt. 36. § (2) bekezdésben foglaltak alkalmazása szempontjából az eljáró tanács végül azt tartotta kiemelkedően fontosnak vizsgálni, hogy a sérelmezett cikkek valóban az eredeti hírügynökség jelentésként megjelölt cikkek átvételét, illetve többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését valósították-e meg vagy sem.

A sérelmezett cikkek egyesével, a fentieknek megfelelő besorolásával készült táblázatot ld. alább:

„A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi-jelentések (honlapról)” megjelölés alatt sérelmezett cikkek címe és oldalszáma	Az összevetés alapjául szolgáló, „A weboldal által jogosulatlanul átvett hírügynökségi-jelentések (eredeti)” megjelölés alatti cikkek címe és oldalszáma	Az eljáró tanács megállapítása a jogsértéssel kapcsolatban
„” 137-144. o.	„” 211-214. o.	a hírügynökségtől átvett szerzői jogi oltalom alatt álló tartalom nem került felhasználásra, jogsértés nincs
„” 145-152. o.	„” 209-210. o.	a hírügynökségtudósítás rövid, nem lép túl az Szjt. 1.§ (5) bek. szerint oltalom alatt nem álló napi tény, hír terjedelmén, így felhasználása nem engedélyköteles, jogsértés nincs
„” 153-160. o.	„” 205-208. o.	az Szjt. 36.§ (2) bek. alapján szabad felhasználás, nincs jogsértés*
”” 161-164. o.	„” 227-230. o.	a cikk átvétele önmagában az Szjt. 36.§ (2) értelmében szabad felhasználás lenne, de mivel az átvétel során egyes tények, mondatok, nyilatkozatok kimaradnak, az egyébként a hírügynökségnek tulajdonított, hírügynökség

		megjelöléssel publikált cikk ilyen megváltoztatása a szerző Szjt. 13. § szerinti mű integritásához fűződő, személyhez fűződő jogát sérti, ezért indokolatlanul károsítja a szerző jogos érdekeit [Szjt. 33.§ (2)], emiatt nem szabad felhasználás, azaz engedély hiányában jogsértő
„” 165-166. o.	„” 197-200. o.	a hírügynökséggel egyező részletek átvétele az Szjt. 1.§ (5) bek. szerint szabad felhasználás, így nem engedélyköteles, jogsértés nincs*
„” 167-170. o.	„” 201-204. o.	a cikk átvétele az Szjt. 36.§ (2) értelmében szabad felhasználás, az átvétel során egyes közismert tények maradtak csak ki, melyek az átvett cikk lényegét nem érintik, jogsértés nincs*
„” 171-174. o.	„” 215-218. o.	a hírügynökség tudósítását olyan módon használja fel, hogy abból lényeges részeket kihagy, saját tartalommal keveri, a semleges tudósításnak saját, érzelmileg elkötelezett új címet ad (illetve szintén érzelmek kiváltására alkalmas illusztrációval látja el), a felhasználás engedély hiányában jogsértő
„” 175-178. o.	„” 223-226. o.	a hírügynökség tudósítását olyan módon használja fel, hogy abból lényeges részeket kihagy, saját tartalommal keveri, a semleges tudósításnak saját, új címet ad, a felhasználás engedély hiányában jogsértő
„” 179-182. o.	„” 193-196. o.	a cikk átvétele önmagában az Szjt. 36.§ (2) értelmében szabad felhasználás, bár a cím nem jelentős mértékben eltér és egy helyen jelzett, betoldott kommentár is szerepel, de ezek az eljáró tanács megítélése szerint nem sértik még a műintegritás jogát, azaz jogsértés nincs*
„” 183-190. o.	„” 219-222. o.	a cikk átvétele önmagában az Szjt. 36.§ (2) értelmében szabad felhasználás, bár a cím tartalmilag azonos, de eltérő megfogalmazású, illetve apró, lényegtelen, fogalmazásbeli eltérések vannak a két cikk között, de ezek az eljáró tanács megítélése szerint nem sértik még a műintegritás jogát, azaz jogsértés nincs*

* Az eljáró tanács megítélése szerint ezen cikkek esetében az Szjt. 36. § (2) bekezdése alapján szabad felhasználásról, tehát jogsértés hiányáról beszélhetünk, feltéve, hogy a szerző vagy

munkaviszonyban álló szerző esetén a hírügynökség nem tett a felhasználást megtiltó nyilatkozatot, valamint feltéve, hogy a weboldal sajtóterméknek minősül.

3.3. A vagyoni hátrány kérdése

A fenti, nem jogsértő cikkek esetén értelemszerűen vagyoni hátrány nem merül fel. Ugyanakkor, a fenti, az eljáró tanács álláspontja szerint jogsértést megvalósító cikkek esetében felmerül a vagyoni hátrány kérdése.

E tekintetben az eljáró tanács ugyanakkor rámutat arra, hogy a sértett jogi képviselője a Megbízó által kiemelten kezelt 101. sorszámú nyilatkozatában azt fejtette ki, hogy nem áll módjában a cikkek tekintetében a vagyoni hátrány mértékét kidolgozni.

Erre tekintettel a vagyoni hátrány kérdésében az eljáró tanács nem tud megállapítást tenni.

4. Egyéb észrevételek

Az eljáró tanácsnak egyéb észrevétele nincs.

Budapest, 2017. augusztus 2.

dr. Szinger András
a tanács elnöke

dr. Lukácsi Péter
a tanács előadó tagja

Eifert János
a tanács szavazó tagja